

Joost de Vries

*Oude meesters*

2017 Prometheus Amsterdam

‘In the summer of 1962, the 17-year-old Hugh Chatwin, on the last leg after a 10,000 mile hitch-hike from Cape Town via Cairo, bumped into his older brother in Rome.

“Bruce!”

“Hugh!”

Like Stanley and Livingstone, they shook hands in the middle of the Via Veneto. Bruce was on his way home from Greece; Hugh from a five month odyssey through Africa.’

– Nicholas Shakespeare, *Bruce Chatwin*

‘Here we are, born to be kings.’

– F. Mercury, ‘Princes of the Universe’

Nazomer

I

# Het Jaar van de Vliegtuigen

(Valletta/Amsterdam, september)

## I

Nazomer. De dag was als een glas dat werd volgeschonken. De lucht opende zich snel, het duister werd helderblauw. Zachtgrijze wolken maakten zich uit de voeten. Het overwicht van de zon was absoluut.

Edmund had geen enkele reden om zo vroeg op te zijn – maar daar ging-ie. Langs de verdedigingsmuur, onder de oude stadspoort door, de stad in, voorbij het operagebouw. Het geluid van de hakken van zijn schoenen was het enige wat klonk op straat. Hij zag zichzelf in de ruiten van de gesloten winkels *and he liked what he saw*. Pas toen hij aan de kop van de grote straat kwam hield hij zijn pas in.

De straat was eigenlijk een vlakke trap, een kilometer lang. Aan weerszijden stonden de grote gelige huizen met hun typische houten, uitpuilende erkertjes met bewerkt glas. In de verte het blauw van de Middellandse Zee. Valletta, Malta. Werelderfgoed. De hospitaalridders hadden het eiland cadeau gekregen van Karel de Vijfde, deze stad hadden ze in een paar jaar tijd getekend en gebouwd. Het was een rooster van elkaar doorsnijdende straten, de strikte geometrie werd alleen doorbroken door fonteinen en tuinen voor schaduw en verkoeling. Het was prachtig, zelfs al was het een vlucht geweest. Edmund wist altijd alles: de orde der hospitaalridders was opgericht in Jeruzalem, we hebben het hier over de twaalfde eeuw, ze weken uit naar Krak des Chevaliers in Syrië, daarna naar Akko, daarna Cyprus, Rhodos, Malta – geen leger is bestand tegen een idee waarvoor de tijd is gekomen, en het idee was: geen christenen in het Heilige Land. De Turken rukten op,

de hospitaalridders hadden geen antwoord. Dit was wat overbleef.

Hij zette zichzelf in beweging, liep extra langzaam. Hij had zijn jasje over zijn schouder gegooid, hield het vast met alleen zijn wijsvinger. Vanuit zijn ooghoeken keek hij naar zichzelf, in keukenraampjes, winkelruiten, hij kon het niet laten, zijn haar zat zo grappig.

Het was een heerlijke naam om uit te spreken: ‘Valletta.’

Nog voordat hij het kon voelen, voelde hij het al – noem het telepathie, maar halverwege de straat draaide hij zich om en zag achter zich een doorzichtige wolk water aan komen drijven, langzaam de trapstraat af naar beneden zakken. Hij had nog nooit zoiets gezien. De regen was zo fijn dat hij niet leek te vallen, hij zweefde door de lucht, als een vliegend schip der doden uit de Noorse sagen. Edmund stapte niet opzij om te schuilen, hij liet het over zich heen komen. Kippenvel. Zijn wangen werden nat, zijn oogleden, zijn oren. Zijn kleren niet, het water miste de kracht door te dringen in het katoen.

De haag water ging verder, Edmund wachtte, verleende voorrang, het was vast zo’n gek meteorologisch verschijnsel dat alleen op zee voorkwam. Zeemannen hadden er ongetwijfeld een antieke naam voor. Hij voelde zichzelf ineens glimlachen, hij had het niet in de gaten gehad.

Hij had de stad voor zichzelf, de tijd voor zichzelf. Wat was het toch heerlijk om wakker te zijn als iedereen slaapt, alsof je leeft in een geheim, jij ziet wat niemand anders ziet. Rustig, *rustig*, liep Edmund de straat af. Stap voor stap, neem je tijd, rek dit moment uit.

Na een paar honderd meter kwam hij bij een open tuin die uitzicht bood op de zee, de haven, de stadsmuren. Hij ging zitten op een bankje en trok, als een oude man, zijn kaki pantalon iets omhoog voordat hij door zijn knieën ging. Hij kreunde erbij – dat was aanstellerig, maar dat hoorde. Ver in de verte zag hij een oranje vrachtschip voorbijgaan.

Zijn handen waren nat, ze droogden in de wind.

‘Valletta.’

De ochtendzon vond hem, hij deed een extra knoopje van zijn shirt open. In jaren was hij niet zo bruin geweest, hij had een hele stapel witte overhemden gekocht om het nog eens te benadrukken.

Valletta.

Dat was een schrijffout, wist Edmund, misschien leuk om te weten. De stad was vernoemd naar de Maltezer grootmeester Jean Parisot de Vallette, een naam die je met of één t of één l schreef – in ieder geval, er stond een medeklinker te veel in, de fout was onopgemerkt de geschiedenis ingeslopen. Als hij in het hotel weer wifi had zou hij het opzoeken.

Deed dat ertoe? Jean de Valette, of Jean de Vallete? Het punt was – het allesverklarende punt van Edmund was, het essentiële ding om te weten van Edmund was – het punt was dat dat er juist toe deed. Zelfs als hij het zou willen, lukte het hem gewoon niet zich voor te stellen dat dit er niet toe deed. Het was begonnen ergens halverwege de middelbare school, toen hij merkte dat zijn handboeken hem meer vragen gaven dan antwoorden – dat was het probleem van boeken: dat er zoveel *niet* in stond. Hij zag toevallig een achttiende-eeuws schilderijtje in zijn schoolboek van een kaatsbaan (wat was een kaatsbaan?) vol leden van de Franse Staten-Generaal die, aangemoedigd door de bliksem en de regen die de goden ongetwijfeld op ze afvuurden, hysterisch zwoeren niet uit elkaar te gaan voordat ze een nieuwe grondwet hadden – en dit terwijl Lodewijk XVI ze alleen bij elkaar had geroepen om een oplossing te bedenken toen zijn bodemloze schatkist niet zo bodemloos bleek. En dus wilde Edmund weten *waarom* die schatkist leeg was, en toen hij ontdekte dat dat, onder andere, met de dure teloorgang van de Franse bezittingen in Noord-Amerika te maken had, vroeg hij zich af hoe dat samenhang met de Amerikaanse revolutie, want die was toch ongeveer tegelijk met de Franse? Zo behandelde hij geschiedenis, als een terughoudende getuige in de rechtbank, door-

vragen, doorvragen, doorvragen, wat neerkwam op hele middagen zitten te winklerprinsen, en toen daarna het breedbandinternet kwam urenlang te wikipediën. Elk lemma linkte weer door naar een ander. Zoals kinderen een zak snoep leegvraten, zo nam hij kennis tot zich. En als de zak leeg was, schraapte hij met een natte vinger over de bodem en likte hij de laatste suiker eraf. *Haribo macht Kinder froh*. Hij leerde jaartallen uit zijn hoofd, stampte biografieën van ooit bekende en ooit niet-zo-bekende personages erin, schreef gedichtjes over, met de hand, zodat hij ze nooit meer vergat, in zijn grappige handschrift, waarin geen letter een andere raakte, alsof ze allemaal individuen waren, los van elkaar.

Al die dingen die hij wist – en hij hanteerde die kennis goed, toen al. Een lasso in de lucht die precies wanneer hij dat wilde om een nek viel. Hij hing in de klas niet de wijsneus uit, zat nooit met zijn vinger in de lucht voordat de docent de vraag had kunnen stellen. Nee, hij wachtte tot niemand het antwoord gaf, en sprak dan van achter uit het lokaal in een superieure volzin, vermeldde graag net even meer dan in het schoolboek stond.

Nu gaapte hij, voelde zijn maag wakker worden. Edmund hoorde de eerste bootjes op het water, vissers, de pontjes. De stad kwam tot leven, restaurantjes zouden zo openen, toeristen zouden uit hotels tevoorschijn komen als eekhoorns uit hun holletjes, schichtig, knijpend met hun ogen.

Hij kwam ook gewoon uit een goed gezin hoor, dat wilde hij graag niet onvermeld laten – droeg de juiste kleren, polo's, wollen truien met paardjes erop, nooit een jeugdpuistje te zien, altijd meisjes, hij was geen nerd, hij hockeyde in een dorp waar hockeyen zo vanzelfsprekend was als het riet op de daken en de r die vastliep op je gehemelte, als autowielen in mul zand. Kennis was niet nodig om zoiets als autoriteit af te dwingen, het was puur kennis omwille van de kennis, kennis omdat het mooi was, omdat het onbegrijpelijk is waarom je niet zou willen weten hoe de Greet Hofmans-affaire was ontstaan, of wanneer Kim Philby werd ontmaskerd als Sovjetspion.



Belangrijker zaken. Edmund moest weer uit zijn eigen hoofd stappen, zijn eigen film op stop zetten – wakker worden, dacht hij, denk aan iets anders dan jezelf, houd op je eigen profiel te schrijven.

De eerste mensen kwamen het hofje op, met kunststof bekers koffie in hun handen. Daarom zat hij hier ook: omdat hij had ontdekt dat de vaste gasten van de piepkleine koffietent om de hoek dit als terras gebruikten. Het was de enige koffiebar in Valletta die op zestig verschillende manieren low-fat sojakoffie kon zetten, alle hippe mensen zouden hierheen stromen. Precies op wie hij zich moest richten.

Een man en een vrouw, geen echtpaar, dat zag je meteen. Ze namen plaats bij de balustrade, hingen eroverheen, druk in gesprek. Ze stonden met hun kont naar hem toe, dus voelde hij zich vrij zijn schrijfblok uit zijn jaszak te pakken. Waar te beginnen?

De vrouw. Onder in de veertig, misschien. Zonnebril in haar haar, haar huid was een verzorgde, egale kleur bruin. Wit t-shirt, valse spijkerbroek – maar precies het juiste vaal. Edmund bedacht dat hij iets over haar blik moest schrijven: ze droeg een verveling op haar gezicht, beter nog, ze kwam over als het soort vrouw dat nooit eens geen verveelde blik had, een blik die er ongetwijfeld was ingesleten en er het gevolg van moest zijn dat ze sinds haar veertiende bewust elke man in haar omgeving het gevoel gaf dat hij haar tekortdeed. Haar vader was vast al dood – dat leek Edmund een fijne, productieve gedachtetrant –, hij noemde haar ‘Principessa’, hij droeg haar op handen, hij besteedde elke vrije minuut aan haar, elke vrije euro, hij had haar een paard cadeau gegeven voor haar twaalfde verjaardag, en op een stormachtige dag was het paard dood neergevallen met wit en roze schuim in zijn bek, hij had er niets aan kunnen doen, maar hij had de mogelijkheid van verlies in haar leven toegelaten en dat had ze hem nooit kunnen vergeven. Maar toch? Maar toch had ze iedere minnaar die zich sindsdien had aangediend, iedereen die dicht bij haar was geko-

men, langs zijn meetlat van liefde gelegd en allemaal schoten ze te kort.

Verder: ze woonde in een kaal, modern appartement, op de bovenste verdieping. Ze fantaseerde van het balkon, van de reling, van eroverheen stappen. Maar ze durfde het niet, ze verweet zichzelf dat ze het niet durfde. Haar cynisme was een ongedekte cheque.

Oké, Edmund. Supervrolijk. Houdmaarop. Hier doe je de lezers van de zaterdagbijlage echt een plezier mee.

De man dan. Iets ouder dan de vrouw. Redelijk donkere huid, maar niet echt *donker*-donker, eerder halfbloed. Kort krullend haar. Hoog voorhoofd, of eigenlijk: kalend. Blauwe broek van een soort wol, eigenlijk te dik voor deze temperaturen. Een net iets lichter blauw overhemd, slanke roze das die zo lang was dat hij het puntje in zijn broek had gestopt: een bewuste keuze, geen onhandigheid, creatief, artistiek, hij gaf les, op een academie, tekenen of grafisch ontwerp, hij had de jaren tachtig meegemaakt, tientallen aidsbegravenissen...

Edmund keek naar zijn blocnote: hij had letterlijk 'aidsbegravenissen' opgeschreven. Wat een megasubtiële manier om iemand voor homo uit te maken. Er stond ook 'kalend', dat kraste hij meteen maar weer door: te vals, de ene man die de andere verweet kaal te worden, dit was precair gebied.

Precies onder de balustrade lag een hagedis – het beest had daar vast de hele nacht gelegen en als koudbloedig wezen had hij vandaag nog niet genoeg zonlicht gekregen om nu vlug weg te kunnen spurten. Als de blondine anderhalve stap achteruit zou zetten zou ze op z'n staart staan, ze zou zich kapot schrikken, het zou hilarisch zijn.

Het duo vertrok, Edmund bleef zitten. Hij probeerde oogcontact met de hagedis te maken, een signaal van wederzijds begrip over te brengen – hij werd genegeerd.

Kon je zelfs wel zeggen dat hij 'kennis' zocht? Het was zo'n zwaar woord – het suggereerde Griekse filosofen, het suggereerde man-

nen met witte baarden, heiligen, yogi's, tovenaars, *Mithrandir!*, want kennis was toch zeker de springplank naar zoiets als Wijsheid, en het was niet zo dat dat het doel was. Als er al een doel was, dan was het het doel dat vogels moeten voelen als ze hun nest in vliegen om een worm in de non-stop schreeuwende snavels van hun jongen te doen. In deze metafoor was kennis de worm, en hijzelf het schreeuwende jonkie. Oké, dat was dan een metafoor die nog gepolijst moest worden, maar het had dus met voeding te maken.

(En waar was voeding dan weer een metafoor voor? Voeding stond voor aansterken, voeding stond voor brandstof, voor groei – maar waarvoor had hij brandstof nodig, waar wilde hij naartoe?, en tot wat wilde hij uitgroeien dan? De metaforen *kept on coming*. Hij wilde nergens naartoe, wilde niet groeien, dat was het hele punt, hij wilde gewoon op dat bankje in de zon zitten, content indolent in de lege, lange ochtenduren.)

Er kwam een handjevol mensen de tuin in, eenlingen, soms duo's, hipsters, millennials, een paar yuppies, het duurde minstens een halfuur voordat er weer iemand kwam die veelbelovend was: spits gezicht, deels verborgen achter een grote zonnebril. Haar zachtbruine haar was kort, net op haar kaaklijn. Ze droeg een witte zijden blouse, waarvan ze de ene mouw hoger had opgerold dan de andere. Een dun gouden horloge hing losjes om haar linkerpols. Haar kaki katoenen broek was pofferig en kwam minstens tot haar navel, terwijl hij bij haar kont bijna laag genoeg hing om als drollenvanger gekwalificeerd te worden. Heel erg interbellum, vond Edmund, heel erg koloniaal.

Dus. Schrijf op: haar man vliegt voor de Royal Geographical Society. Officieel om de afstand tussen bronnen en oases in kaart te brengen, officieus om voor de geheime dienst troepenbewegingen te rapporteren. Niemand weet het, zij ook niet – en dus slijt zij haar dagen lethargisch in Alexandrië, waar ze afleiding zoekt en vindt bij een Arabische prins die handelscontracten wil sluiten om

zijn volk te moderniseren, paarden en zwaarden voor tanks en medicijnen – nee, stop, dat was te bekend, corrigeerde Edmund zichzelf. Te veel BBC-kostuumdrama, te veel Merchant Ivory.

Opnieuw. Haar man, nee, *haar vader* is archeoloog, lid van de Royal Geographical Society (er sloop altijd veel Royal Geographical Society in zijn fantasie) en gek geworden nadat hij in Luxor een koningstombe opende. Zijn haar is in het tijdsbestek van een nacht spierwit geworden, hij spreekt in tongen. De vloek van de farao. Iedereen heeft het haar afgeraden, het haar ronduit verboden zelfs, maar ze is toch gegaan, via Frankrijk en Istanbul naar Egypte gekomen omdat ze wil zien wat daddy-dear ook heeft gezien. Ze omarmt zijn lot als het hare, wat het ook mag zijn.

Edmund lachte. Hij kon niet aan Afrika denken zonder aan koningin Victoria en Cecil Rhodes te denken, hij kon zich geen Arabië voorstellen zonder T.E. Lawrence. Hij had een oprecht heimwee naar het naïeve oriëntalisme van de negentiende eeuw, hij was vreselijk, hij was een oude draak, Edward Said en Gloria Wekker zouden hem haten.

‘Edmund?’

Edmund? Wakker worden, Edmund dat was hij.

Lady Carnarvon met de drollenvanger maakte aanstalten zijn kant op te komen; het kon niet zijn blocnote zijn, niemand kon weten dat hij over hen schreef. Toch was zijn eerste reactie hem wegleggen, betrapt.

‘Edmund!’

‘Sorry?’ Hij hoorde het zichzelf zeggen, maar dude, houd maar op, daar was ze, onvermijdelijk. Zijn verbazing was eerder ontkenning; hij wilde haar niet tegenkomen en daarom herkende hij haar niet direct, zo werkt je brein soms, het kan verwerpen wat het ziet, maar nu ze zo recht op hem afkwam – opeens herkende hij haar te jongensachtige haar, haar spitse gezicht.

‘Wow, Sarie. Wat grappig.’

Ze naderde hem huiverig, alsof hij de rand van een afgrond was.

‘Ongelooflijk.’

‘Ik zat net naar je te kijken. Ik herkende je geen seconde.’

Ze stak haar hand naar hem uit; ze strekte haar arm helemaal, ze wilde waarschijnlijk niet dat hij te dichtbij kwam of zo. Edmund schudde hem terwijl hij bleef zitten.

‘Wat ontzettend toevallig,’ zei ze op een manier die wat hem betrof tussen verbazing en achterdocht in hing.

Edmund probeerde haar verbazing te evenaren: ‘Jeetje!’ – wie zegt er nou *Jeetje?* – ‘Jij werkt hier natuurlijk. Aan je serie.’

‘Inderdaad. We moeten zo door naar de opnames. Ze zijn hier om de hoek, in het paleis van de Grootmeester.’

Hij wilde haar niet in de achterdocht laten hangen, ze moesten vooruit, hij moest entertainment zijn: ‘Wat klinkt “Grootmeester” toch goed. Wat zou ik in mijn leven anders kunnen doen zodat ik ook ergens Grootmeester van zou kunnen worden?’

‘Goh.’

‘Help me even. Ik denk steeds dat je visagie doet, maar dat doe je niet.’

‘Wij doen de kostuums.’

‘Ah, dat was het.’

‘Wat bizar.’

‘De wereld, zo groot is hij niet.’

De truc was niet te verbaasd te doen, had hij zich voorgenomen, want dat zou het soort amateurtheater opleveren waar niemand in zou trappen. Maar die truc lukte nu misschien wel te goed, want Edmund voelde zijn gezicht verkillen, alsof een handvol downers net inkickte, en hij moest ook weer niet totaal apathisch overkomen. Dit was toeval, dit was one-in-a-million; heel!, dit was crazy toevallig man.

‘Jongens – dit is Edmund, de broer van Sieger.’

Hij had ze niet eens gezien, een paar mannen in T-shirts met het logo van de tv-serie waarvoor ze werkten, met spijkerbroeken en baseballpetjes op. Ze liepen naar hem toe om hem de hand te

schudden. Hij had zo lang mogelijk geprobeerd het uit te stellen, maar nu gebeurde het dan toch. Het was verpest. Hij hoorde de stad nu achter zich, en als hij het niet hoorde dan verzoon hij het wel: de verveelde toeristen, de koffiemachines die pruttelden, de frituurpannen die werden aangezet, de muzak in de winkeltjes – hij schudde hun handjes, de illusie knapte, het lukte hem niet haar nog langer als Lady Carnarvon te zien, ze was gewoon weer een vrouw zoals alle andere, zij was hier, en via haar Sieger. Het was weer de eenentwintigste eeuw. Het verleden dat eerst nog zo aan de oppervlakte lag had zich teruggetrokken als het getij, overal waar hij keek was het heden.

## 2

Het was zeker niet zijn idee geweest Sarie te gaan zoeken. Dat kwam van zijn moeder. Zijn moeder de optimist, zijn moeder die had gezegd: hoe groot is dat fucking Malta nu helemaal? Hoe moeilijk kan het zijn? En: Heb je iets beters te doen dan?

Ze had het vrolijk gezegd, en hij had er vrolijk overheen gelachen. Ze hadden met de honden langs het riviertje gelopen vlak achter het huis dat Edmund voor zijn ouders had gekocht. Het was een oude dokterswoning, iets boven Avignon, met een grote houten schuur eraan vast, witte luiken voor de ramen. Wilde knoflook groeide in de berm, uitgedroogde lavendelstruiken, klaprozen, je kon in de tuin nog net iets van de Middellandse Zee ruiken.

Met grote, zelfverzekerde passen stak zijn moeder de enkeldiepe rivier over, en liep tussen de lange naaldbomen, dun als lantaarnpalen, de helling van de berg op. Onzichtbare krekels produceerden een muur van geluid, vogels floten, de honden zagen dingen wegschieten in de bosjes, ze blaften en snuffelden, maar weken niet van haar zijde. Edmund liep vijf passen achter haar, een tas met flesjes water op zijn rug; hij stopte om tegen een boom te plassen en zodra hij klaar was stond een van de honden klaar om aan zijn

plas te ruiken en er vervolgens heel solidair zelf overheen te plas-  
sen. Het was een lieve, bruine vuilnisbak, zijn moeder had hem  
Kliko genoemd.

Ze kwamen bij een open plek in het bos, waar een paar rijen eeu-  
wenoude stenen de plattegrond uittekenden van het jachtslotje  
dat er ooit had gestaan. Tevreden ging hij met zijn handen over de  
oude stenen, hij wilde iets voelen, contact maken; instinctief ging  
er bij hem een belletje af – vast verwoest in de godsdienstoorlogen,  
dacht hij (hoopte hij), zestiende eeuw, Hendrik van Navarra, ‘Pa-  
rijs is wel een mis waard’, et cetera, et cetera.

Een paar grote zwarte vogels keken vanuit een boom op hen  
neer, en hij vroeg zich af of dit raven waren, zomaar, in het wild. Ze  
waren in de schaduw gaan zitten, tegen de ruïne aan. Zijn moeder  
spoot een bidon leeg in de bekken van de honden – ze was zo lek-  
ker *in charge*. Het was voor het eerst dat jaar dat hij haar bezocht,  
ze was tanig en bruin, haar haar was zo gebleekt door de zon dat ze  
het niet eens meer hoefde te verven, ze leek steeds kleiner te wor-  
den.

Ze was ziek geweest en ze was weer genezen en als de rug van  
een boek dat te ver is opengeklapt had het haar getekend.

‘We moeten het over je broer hebben,’ zei ze.

De beste reactie daarop was hard voor je uitkijken, naar de lucht,  
naar de boomgrens, ostentatief zuchten.

*Geschiedenis herhaalt zich, zei ze.*

*Eerst als een tragedie, maar inmiddels best behoorlijk als een farce.*

*Jij kent je broer net zo goed als ik.*

*Vertel maar: wat spookt Sieger nu weer uit?*

Met een krassende schreeuw vlogen de zwarte vogels op, alsof  
ook voor hen de naam ‘Sieger’ het humeur verpestte van deze idyl-  
lische Zuid-Franse dag, als onweer in de verte. Het was een varia-  
tie op een thema, het was hetzelfde gesprek dat ze hun hele leven  
al voerden. Ze nam het altijd voor hem op, altijd. Er schoot een  
beeld door zijn hoofd van de eettafel in hun voormalig ouderlijk

huis, in de serre, een tempel van licht, zijn moeder die opschepte en dan terwijl de dampende borden op tafel werden gezet die vraag – ‘Heeft iemand Sieger gezien?’ En nee, dat had nooit iemand. Geen idee waar hij was, maar vlak voordat er werd afge-ruimd kwam hij dan ineens via de tuindeur binnen, of uit de garage, of waar dan ook vandaan. Vragen waar hij was geweest en met wie, werden afgeschud zoals de Gele Trui de rest van het peloton bergop lost, soeverein, zonder ernaar om te kijken.

Ach ja, Sieger. *No man is an island* – nee, maar sommige mannen zijn wel een kasteel, met een metersdiepe slotgracht eromheen. Met krokodillen erin, en alle bruggen omhoog.

Het verschil deze keer was Sarie, de importbruid, Sarie Zulu, Sarie Bombarie. Zij moest nu de valbrug zijn. Zijn moeder had een vriendelijk maar kortaf berichtje van haar gehad, dat het er helaas niet naar uitzag dat ze die zomer zouden komen. Punt. Omineus, omineus. Na een paar keer bellen had ze zowaar Sieger te pakken gekregen, die zei dat Sarie zoals gebruikelijk naar haar werk op Malta was gegaan, en niet was teruggekomen. Ze had niet gebeld, en hij ook niet. Dat wilde hij even zo laten, er was wat *gedoe*, zei hij, en zullen we het er alsjeblijft, alsjeblijft niet verder over hebben?

Edmund glimlachte naar haar en knikte, tuurlijk, geen probleem. Als hij toch een paar maanden langs de betere mediterrane kustplaatsen ging, dan kon hij net zo goed even Malta aandoen.

Dit was het onvermijdelijke nettoresultaat van Sieger als broer, de inherente broederdynamiek; als Sieger de ontoegankelijke was, dan zou hij de open deur zijn, als Sieger de weigering was, dan was hij de *Ja-hoor-mam*. Nog steeds probeerde hij het gat van Siegers eeuwige afwezigheid op te vullen, als het puzzelstukje dat niet voor die plek was bedoeld – en maar proppen. Sieger had hem slaafs gemaakt.

Daarna had hij geprobeerd zijn moeders verzoek te vergeten, of het in ieder geval in zijn hoofd steeds kleiner te maken, alsof hij



zijn opdracht doormidden vouwde, en daarna nog eens opvouwde, en nog eens – en ergens wegstopte in zijn borstzak. Op een cruiseschip was hij tegen de klok van de Middellandse Zee in gereisd, van Alexandrië naar Tel Aviv, naar Rhodos, naar de haven van Piraeus, naar de ommuurde stad van Dubrovnik, naar Triëst, naar de Straat van Messina – maar waar hij ook was, hij voelde Malta trekken als een splinter in een wond. Malta, Valletta, Sarie, Sieger, zijn missie.

En dus was het een anticlimax toen hij op het eiland van boord ging en niet direct in de haven tegen haar aan liep. En toen hij die avond ging eten zag hij haar ook niet, wat al helemaal raar was. De volgende dag liep hij de vierkante kilometer die Valletta innam drie keer op elke mogelijke manier, en pas toen ontspande hij. Ze was er niet. Het mislukken van zijn queeste stond hem wel aan, het was zijn kleine mate van muiterij, hij hoefde het bevel niet op te volgen, hij hoefde die verantwoordelijkheid niet op zich te nemen. Maar toen ze hem die ochtend had aangesproken op het pleintje was hij direct weer terug in de houding geschoten, een brave soldaat, en marcheerde hij weer helemaal naar de gegeven orders.

Dus zat hij nu op haar te wachten, de mouwen van zijn shirt opgerold, onderuitgezakt op een terrasje, zijn benen over elkaar, zijn loafer bungelde aan zijn grote teen. Hij hoorde minstens tien verschillende talen om zich heen, geen daarvan was het Maltees. De zon was zo in de namiddag wat van haar scherpte verloren, hij had zijn zonnebril in zijn hotel gelaten. De werkelijkheid was dat hij nog nooit een een-op-eengesprek met haar had gevoerd. Hij had geen idee of hij tekst had, of zij. Ze was de vrouw van zijn broer, hij had haar vier keer in zijn leven gezien.

Van een afstandje zag hij haar al aan komen lopen, ze droeg een grijze jurk nu, ze had geen heupen. Zonder hem een kus te geven ging ze zitten (ze gaf hem in ieder geval niet weer een idiote hand).

‘Ik schrok toen ik je zag. Ik kon mijn ogen niet geloven.’

Hier moesten ze het maar niet weer over hebben, en dus zei hij: ‘Ik had mezelf wijsgemaakt dat je een zwaar Zuid-Afrikaans accent had.’

‘Zou je dat herkennen?’

‘Waarschijnlijk niet.’

‘Hoe zou je het dan weten?’

‘Misschien dat je het de hele tijd over “de braai” zou hebben, en “baie dankie” zou zeggen.’

‘Ben je er wel eens geweest?’ zei ze zonder te glimlachen (heel gek).

‘Ja. Wil je iets te drinken?’

‘Nee, dank je.’

Ze keek hem aan alsof ze zo weer kon wegllopen, alsof ze hem serieus elk moment zou kunnen smeren.

‘Waar verblijf jij, als je hier bent?’

Hij had meteen spijt van het woord ‘verblijven’, maar ‘wonen’ klonk te zwaar, te definitief, alsof ze Amsterdam al voorgoed verlaten had. Probeer niets te suggereren. Wees diplomatiek.

‘Een flatje aan de andere kant van de baai, in St. Julian’s. De studio huurt appartementen voor alle vaste medewerkers. In welk hotel zit jij?’

‘In dat grote geval dat tegen de oude zandstenen stadsmuur is aangebouwd. Heel luxe, maar heel lelijk. Het is een wit modernistisch ding, met van die getrapte verdiepingen, het ziet eruit alsof iemand een cruiseschip de wal op heeft gevaren.’

Het was moeilijk te bedenken of ze nu knap was of niet. Normaal gesproken wist je dat als man toch binnen een halve seconde, maar het lukte nog niet haar te zien als een vrouw, ze was nu uitsluitend nog ‘Siegers vrouw’, iets wat elke esthetische overweging in de weg zat. Bestond er zoiets als het diametraal tegenovergestelde van ‘mimetische begeerte’? Zo ja, dan zette het voorvoegsel ‘Siegers’ dat mechanisme in werking.

Haar korte haar was nog nat, ze had het achterover gekamd, op een soort jaren-negentig-*The-Matrix*-wetlook-achtige manier. Ze had duidelijk niet gebeugeld, een van haar snijtanden stak half voor een voortand uit, alsof hij probeerde voor te dringen in de rij. Haar mond was breed en haar lippen waren dun en haar neus recht en lang en neutraal. Maar haar ogen waren rond en groot, in nagenoeg dezelfde tint bruin als haar haar; je kon haar oogopslag misschien niet spottend noemen, maar wel wakker, of alert, misschien zelfs uitdagend. Een melkweg aan zachte, kleine sproetjes liep over haar neus en jukbeenderen. Edmund keek naar haar en bedacht met schrik dat ze terugkeek, dat ook zij ogen had en wie weet welke vergelijkingen in haar hoofd maakte.

‘Zullen we een stukje wandelen?’

Hij legde geld op het tafeltje en ze liepen de hoofdstraat af, de verlaten zijstraatjes in. Het was bizar hoe snel de toeristen uit het zicht verdwenen als je van de hoofdstraat afweek. Ze hield haar armen over elkaar, misschien had ze het koud. Ze droeg gympies en liep een halve pas voor hem uit.

Aan de slag, Edmund. Hij moest contact maken, intiem worden, doorbreken – geen idee waardoorheen, en hoe hij dat moest doen. De eerste honderd meter voltrokken zich in een panische stilte. Uiteindelijk wees zij omlaag.

‘Je hebt mooie schoenen,’ zei ze, niet geheel volgens de verwachting.

‘*Baie dankie.*’

‘En je riem heeft exact dezelfde tint. Zijn ze van hetzelfde stuk leer gemaakt?’

‘Scherp. Ik heb ze laten maken in Italië. In zo’n dorpje ergens onder Napels, waar de ene helft van de mannen schoenmaker wordt en de andere helft in een vendetta wordt omgelegd. Een man van vijfenzeventig heeft ze geleverd waar ik bij zat, zijn rug was helemaal kromgebogen, van die aan elkaar vastgegroeide vingertjes, zijn huid was zo dik als het leer van mijn schoenen. Hij was er drie uur mee bezig.’

‘En wat deed jij tijdens die drie uur?’

‘Ik heb op een stoel naast hem zitten kijken. Ik zat te watertanden. Ik werd er helemaal hitsig van. Hormonen dansten in mijn buik. Ik wilde aan hem zitten. Het was het geilste wat ik ooit heb gezien.’

Dat werkte. Ze glimlachte nu, heel ingehouden dunnetjes, voor het eerst.

Ze kwamen langs een piepklein kerkje dat werd weggedrukt door de twee huizen waar het tussen stond. TODAY: MARRIAGE stond er op een groot bord bij de ingang.

Nou dan, let's go: ‘Wat droeg jij toen jullie trouwden?’

Misschien was de vraag riskant, maar toch, nu was hij maar gesteld. Ze knikte zonder hem aan te kijken, in zichzelf gekeerd, alsof ze op het punt stond iets toe te geven.

‘Een lichtblauwe jurk, die van mijn moeder was geweest.’

‘Romantisch.’

‘Niets romantisch. Gewoon goedkoop.’

‘Ik kan me niet heel veel met romantiek en Sieger voorstellen, als ik eerlijk ben.’

‘Siegers idee van romantiek is je mee uit eten nemen en uitleggen waarom Valentijn een commercieel bedenkfel is,’ zei ze, zonder verder een spoor van emotie op haar gezicht.

‘Ongetwijfeld. Sieger kan vijf uur lang op het puntje van zijn stoel een bergetappe van de Tour de France kijken en als de eerste dan boven komt, met zijn hoofd schudden en zeggen: “Allemaal doping.” Standaard Sieger.’

De straat liep omhoog, het blauw van de zee kwam weer in zicht, Edmund had nog niet gezwommen sinds hij hier was.

‘Ook typisch des Siegers: op een dag kwam hij thuis, achttien misschien, zeventien, met een medaille om zijn nek. Wij verbaasd. Hij had de halve marathon gelopen, in een bewonderenswaardig snelle tijd. Wij nog meer verbaasd. O, dat hoeft niet, zei hij, hij was al een halfjaar aan het trainen – maar niemand van ons die hem

ooit op zijn sportschoenen de deur uit had zien gaan.’

Ze kwamen aan bij een van de ommuurde tuinen, met uitzicht over de baai, de zee, het waaide nauwelijks.

‘Als je hem belt zegt hij nooit: “Hoe gaat-ie?”, hij zegt meteen: “Waarom bel je?” Je valt hem altijd lastig.’

Een klein hondje kwam vanuit het niets op hen af, hij wandelde verwachtingsvol een stukje met ze mee. Edmund kon hem niets anders dan een aai over zijn bol geven, kwispelend taaide hij weer af.

‘Toch ken ik niemand die zoveel praat als Sieger. Hij praat non-stop. Alleen zonder woorden. Alles gaat via zijn wenkbrauwen, zijn frons is als een beurskoers die de ups en downs van zijn humeur verklaart. Soms komt hij binnenlopen en nog voordat hij een woord gezegd heeft denk je: dump die aandelen, dumpen nu!’

Waarom gebruikte hij nu het woord ‘dumpen’? Binnen de context van relaties was het toch een beladen woord, maar ze reageerde er hoe dan ook niet op. Ze zei niet veel, maar als ze sprak deed ze dat op een zachte toon, wat gek vertrouwenwekkend werkte.

‘Siegers wenkbrauwen zijn borsteliger geworden,’ zei ze op een gegeven moment. ‘Alsof ze zijn inhammen proberen te compenseren.’

‘Ik verweet het Sieger heel erg toen hij kaal werd. Het voornameste wat je als broers met elkaar deelt is jeugd, en als dat zo nadrukkelijk bij de een wegglipt, lijkt dat een belediging naar de ander.’

Ze liepen tien, twintig meter door de tuinen zonder iets te zeggen, voordat ze zei: ‘Maar hij is niet kaal.’

‘Nee, nee, hij heeft alleen flinke inhammen gekregen, alsof zijn haar is opgejaagd. Als Napoleon uit Rusland.’

Drie seconden, vier seconden.

‘Jij hebt hetzelfde lange, smalle gezicht.’

‘We zijn ook lange, smalle jongens.’

‘Jij hebt ook inhammen.’

‘Voor mij was dat geen probleem. Ik wist dat toen mijn haargrens wat begon te verschuiven dat vanzelf ophield, want zo was het ook bij Sieger gegaan. Mijn haar is er alleen maar op vooruitgegaan, als je erover nadenkt, mijn kuif heeft iets heroïsch gekregen, hij houdt het maar mooi vol zo tussen mijn inhammen, een soort *Last Stand* van generaal Custer.’

Ze lachte weer niet terug, ze dacht duidelijk na.

‘Fijn dan dat je een oudere broer had, die je voorging.’

‘Inderdaad, maar vraag je af: is Sieger het type dat het water in gaat en achterom roept of het diep is, of koud? Sieger is eerder het type dat stoïcijns recht voor zich uit zwemt, en jij moet maar volgen. Of de stroming je grijpt weerhoudt hem niet.’

Waar was hij mee bezig? Het was zo onnodig, het was zo verleden tijd, het waren zulke kleine dingen. Hij was al jaren klaar met dit gevoel; wrok is zelf het vergif drinken en hopen dat iemand anders doodgaat, dat had hij inmiddels wel geleerd. Hij was hier om zijn moeder een plezier te doen, hij moest het laten rusten – maar zoals er nog steeds wel eens een skelet wordt opgeploegd in een boerenveld rond Yper, zo dook Sieger onverwacht op, een *blast from the past*. Niets meer, maar ook niets minder. Sieger had hem, zijn jongere broertje, altijd behandeld alsof hij zelf een of andere veteraan was, onkreukbaar, gewend aan loopgraven en vuurwerk en emmers bloed. Bij alles wat hij meemaakte kon Sieger weinig meer opbrengen dan een *been there, done that*-houding. Het eerste schoolfeest, de eerste keer kotsen van de drank, de eerste keer bij een meisje blijven slapen – al die kleine triviale en toch wezenlijke dingen die voor hem mijlpalen waren, waren voor Sieger dingen die hij al lang achter zich had gelaten, hij keek erop neer, het loonde nooit om enthousiast te zijn bij hem in de buurt, hij smoorde enthousiasme.

Dit was het probleem als hij eenmaal over Sieger begon, dat hij vanzelf in een pleidooi ontstak, hij was opeens in debat met iemand die niet terugsprak, hij pulkte aan zijn emoties alsof ze een

korstje waren en wat eerst een klein plekje was veranderde binnen de kortste keren in een bloederig, bijtend wondje.

Maar nu. Niet aanstellen. Nu stolde het bloed een stuk sneller. Nu was hij toch zeker uniek in zijn ervaringen, uniek in zijn weelde. Siegers leven had niets meer te maken met dat van hem, en dat van hem met dat van niemand anders. Al lang had hij zich voorgenomen dat die frustratie geen fundament voor zijn persoonlijkheid mocht zijn: Op deze rots zal ik *niet* mijn kerk bouwen.

‘Let niet op mij,’ zei hij maar. ‘Ik praat veel te veel.’

Voor het eerst in een lange tijd keek ze weer eens opzij, met een modicum aan interesse.

‘Bedenk gewoon dat onze broederschap een slechte aansluiting op het vliegveld was; toen ik vijftien was ging Sieger uit huis, toen ik zelf achttien was ging ik naar Schotland om te studeren en een paar jaar nadat ik terugkwam werd Sieger correspondent in Zuid-Afrika. En tegen de tijd dat hij weer terugkwam zat ik in Boston voor mijn PhD.’

Hij spreidde in een vlugge beweging zijn armen, alsof hij de tuindeuren opensloeg: ‘En nu loop ik hier met zijn Zuid-Afrikaanse bruid door Valletta, Malta, werelderfgoed.’

Big smile. Eindelijk. Ze zag er verrassend jong uit als ze breeduit lachte, met dat gekke snijtandje.

‘Jij had een percentage in die app die is verkocht, hè?’ vroeg ze.

Hij knikte, probeerde niet te stralen. Hij had op de beurs van New York gestaan, met een glas champagne in zijn hand terwijl hij en zijn kameraden hun aandeel met tienden, soms hele procenten, zagen verspringen, omhoog, omhoog, omhoog. Hij kende niemand die had meegemaakt wat hij had meegemaakt. Waar hij ook was, hij kon zich altijd naar dat moment verplaatsen.

‘Hoeveel geld heb je eigenlijk?’

‘Wat een heerlijke vraag, wat fijn indiscreet.’

‘Te indiscreet?’

‘Nee, prima indiscreet, precies genoeg.’

Hij keek lang naar haar, terwijl zij gewoon voor zich uit bleef kijken. Boven haar wenkbrauw zat een piepklein littekentje, je moest dichtbij staan om het te kunnen zien; het was een kleine verkleuring in de vorm van een halve maan, alsof iemand de nagel van zijn middelvinger in haar huid had gedrukt. Het was nooit fijn het precieze bedrag te benoemen: niet uit gêne, of valse bescheidenheid, maar als je er een exact getal van maakte voelde het ineens als een eindig iets, hoe groot het ook was. Je wilde juist de grenzeloosheid voelen, rijkdom moest abstract zijn, je omhullen als een wolk, niet terug te brengen tot nullen op een bank. Maar hij moest niet terughoudend zijn, hij wilde haar het gevoel geven dat hij haar in vertrouwen nam: ‘Minder dan dertig, meer dan twintig.’

‘En, Edmund, wat doe je daar nu voor nuttigs mee?’

Dat was een klap, ze had over vraag-en-antwoord nagedacht, het was een val waar hij in liep. Hij zag nu pas hoe geïrriteerd ze keek, hij dacht dat het was omdat ze tegen de zon in keek, maar dat was het niet – ze was woedend.

‘Wil je het hebben? Zeg het maar, moet ik het naar je overmaken? Weet je je IBAN?’

Ze liep weer door, een paar passen voor hem uit. Weer een andere hond kwam voorbij in de smalle straat, een mooi edel beest met een roodbruine vacht. Hij glom, hij liep als een dressuurpaard, alle vier zijn poten kwamen los van de grond, hij was koninklijk. Hij liet zich aaien door Edmund, knorde erbij.

‘Hee gozertje,’ zei hij.

Hij keek op en zag haar moeilijk naar hem kijken. Ze knikte weer, alsof ze met een gedachte in haar hoofd instemde, zware frons. Ze was er waarschijnlijk bijna, het moest op het puntje van haar tong liggen, *Wat doe je hier?*, maar ze vroeg dat nog niet.

‘Jij hebt geen relatie zeker, hè?’

Hij zag hoezeer ze haar lippen had samengetrokken, ze huiverde van woede, leek het. Maar het was een klap die alleen lucht raakte, hij lachte alleen maar, rot toch op.